

Reformationens väg och ekumeniken

För att ett bord ska stå stadigt är det inte tillräckligt med ett ben, det behövs tre eller fyra. Så ska man se på den skenbara motsägelsen att reformationen tillskrivs inte endast ett utan fyra »allena»: nåden allena, tron allena, Skriften allena, Kristus allena. Eller i latinsk språkdräkt: *sola gratia, sola fide, sola Scriptura, Solus Christus*.

När nu firandet av reformation är avslutat och de högstämda talen och deklARATIONERNA tystnat, är det förhoppningsvis många som hoppas att dessa fyra »sola» tillhör det som blir kvar, inte bara i minnet utan i församlingarnas liv. Kardinalen Anders Arborelius hör uppenbarligen till dem som hoppas. Så får man förstå hans hälsningsanförande vid förra årets kyrkomöte, ett anförande återgivet i SPT 22/2017.

Genom att lyfta fram dessa fyra, nåden, tron, Skriften och Kristus, pekade Arborelius på det som var centralt i reformationen och som är centralt för varje kyrka som vill leva nära källorna. Om man följer den kyrkliga debatten och det offentliga samtalet i religiösa frågor är det stor risk att det i stället blir mer eller mindre perifera spörsmål som dominerar. Samkönade äktenskap, upphovsrätten till kyrkohandbokens texter och musik, religiösa friskolor, muslimska böneutrop – ämne efter ämne fladdrar förbi och skapar intrycket att kristen tro och religion inte handlar om annat än att förhålla sig till samtidens olika debatter.

Men så är det förstås inte, i varje fall inte om man håller sig till kristen tro. Där finns både centrum och periferi. Detta centrum kan beskrivas på olika sätt. Ett är just de reformatoriska sola eller solus. Genom att hålla fast vid dem, att alltid låta tron, nåden, Skriften och Kristus vara den verklighet som kyrkan förhåller sig till, förblir kyrkan den hon är, nämligen Kristi kropp, ett nådemedel, förmedlaren av Guds kärlek.

»Nåden allena» talar om att Guds kärlek, som ligger bakom skapandet av himmel och jord, har sin grund i den Treeniges väsen. När Fadern med öppna armar välkomnar den förlorade sonen eller dottern tillbaka hem till fadershuset, är detta ett utflöde av Guds väsen. Han glömmer inte något enda av sina barn. När syndaren får förlåtelse är detta en Guds nådefulla handling. Han vill inte att någon enda ska gå förlorad.

»Tron allena» är att rättfärdiggörelsen inte förtjänas genom goda handlingar utan genom att tas emot i tro, för Jesu Kristi skull. Denna tro är ett försanthållande av vad kyrkan bekänner när trosbekännelsen reciteras. Den är människans »ja» till Guds handlande, hjärtats förtröstan att vad Gud gjort genom Jesus Kristus är tillräckligt för frälsning och upprättelse, en kyrklig praktik som tar sig uttryck i bön och tillbedjan.

»Skriften allena» är övertygelsen om att vad människan behöver veta om synd och nåd, om frälsning och befrielse, om skuld och förlåtelse, finns nedskrivet i den samling böcker vi kallar Bibeln. Traditionen, historien om hur bibelordet tolkats och förstått, är rotad i den heliga Skrift och inte en källa till kristen tro vid sidan av Skriften. De läror och regler som kyrkan under århundradena formulerat, t.ex. i olika katekeser, har dålig hållbarhet om de inte är grundade i Bibelns ord och formuleringar. Genom Skriften hör vi Guds tilltal som vi får föra vidare i apostolisk tradition.

Och slutligen »Kristus allena». Han är, med Pauli ord i Kolosserbrevet, den osynlige Gudens avbild. »Gud beslöt att låta all fullhet bo i honom och att genom hans blod på korset stifta fred och försona allt med sig genom honom och till honom, allt på jorden och allt i himlen», Kol. 1:15 ff. Inget kan läggas till det som profeten från Nasaret gjorde. Han är tillvarons centrum – Herre över allt och över alla.

Nåden, tron, den heliga Skrift och Kristus är de fyra stadiga pelare som man önskar ska bära upp allt som utträttas i församlingarna. Så är det förvisso på många håll. Men det goda som

sker, oftast lokalt, skymms många gånger av mänskliga tillkortakommanden, av politiska utspel och bristande frimodighet – fenomen som skymmer Kristus och gör kyrkans ärende otydligt.

Reformationens ärende var att förnya kyrkan genom att återvända till den ursprungliga formen, till Guds rena ord, till de apostoliska ordningarna, till det som riskerade att skymmas av all kyrklig bråte. Om något lär oss kyrkohistorien att sådana förnyelser är nödvändiga. Reformationen var en sådan förnyelseperiod, även om inte allt reformerades i enlighet med de fyra »*sola*». 1600-talets stora satsning på katekes och undervisning är en annan sådan period liksom de många väckelserna under 1800-talet och framåt med 1930-talets kyrkoväckelse som den hittills sista. Just nu är vi däremot inne i en period där politiska mönster och värderingar läggs på vår kyrka och som gör henne till bärare av samtidens idéer. Det hör till Guds ledning att det då under ytan byggs upp en längtan efter reform och förnyelse och ett rop om att Herren än en gång måtte förbarma sig över sin kyrka.

Reformationens väg är en väg att gå tillsammans. Arborelius hälsning till Svenska kyrkans kyrkomöte var – och är – en uppmaning till gemensam tillbedjan, till att sätta Guds ord och handlande i centrum. I sitt anförande sade kardinalen, att »femhundra år av splittring och konflikt mellan lutheraner och katoliker går mot ett slut». Men inte utan arbete, ett arbete som handlar om att lära känna den andre och att komma samman i tillbedjan och bön. Vägen framåt handlar om att växa samman, om att Kristi kropp blir alltmer helad och enad. Målet är, och kan inte vara något annat, än »den fulla, synliga enheten».

Kardinalen avslutade sitt anförande på ett såväl ödmjukt som uppfordrande sätt: »Därför måste vi, alla döpta, vare sig vi är ortodoxa, protestanter eller katoliker bistå varandra som bröder och systrar för att kunna ge Gud den tillbedjan som tillkommer honom. Bara då kan vi ge världen det vittnesbörd den har rätt att vänta sig av oss. Det är min bön och önskan att detta kyrkomöte också skall se det som sin stora och av Gud givna uppgift. Bara då kan den kristna tron få ny livskraft i detta land.»

Vad som formulerades till Kyrkomötet behöver impliceras på alla nivåer, från lokala församlingar till nationell nivå. För Svenska kyrkans ledning krävs en ödmjukhet och lyhördhet som inte fattar beslut som om hon är en solitär kyrka utan i stället en del av Kristi världsvida kyrka. Beslut måste förankras ekumeniskt. Andra kyrkors teologiska reflektion och erfarenhet måste beaktas likaväl som hänsyn måste tas till liturgisk tradition uttryckt i t.ex. BEM-dokumentet. Vad biskopsmöte, kyrkostyrelse och kyrkomöte beslutar kräver konsensus utöver Svenska kyrkans egen snäva ram.

Vi är många som hoppas att Svenska kyrkan tar emot den utsträckta hand som kardinal Anders Arborelius räckte ut vid inledningen av 2017 års kyrkomöte.